

Szerkesztőség:

II-ik kerület 460. házszám,
hová a lap szellemi részét
illető közlemények kül-
dendők.

Kéziratok vissza nem
adatnak.

ABONY

Kiadóhivatal:

SZERDAHELYI JÁNOS
könyvnyomdája, hová az
előfizetési pénzek, a hirde-
tések és ezeknek díjai, va-
lamint a felszólamlások kül-
dendők.

TÁRSADALMI, KÖZGAZDASÁGI ÉS SZÉPIRODALMI LAP. — MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben házhoz hordva és vidékre küldve egész
évre 8 korona, fél évre 4 korona, negyed évre
2 korona. Egyes szám ára 16 fillér.

Felelős szerkesztő:
TEMESKÖZY GERZSON.

Főmunkatársak:
VEVERÁN ISTVÁN. VÉLI MIKSA.
Kiadótulajdonos: SZERDAHELYI JÁNOS.

Hirdetmények,

nyiltterek, valamint hirdetési díjak, közvetlen a kiadó-
hivatalhoz küldendők. Nyilttér سرا 1 korona.

Tisztességtelen verseny.

Minden fának van fattyu hajtása. Társadalmi intézményeink, sőt állami jogintézményeink bármelyikét vizsgáljuk is a fenti közmondást többé kevésbé mindenütt helyesnek fogjuk találni. Törvény hozásunk illetve az annak irányt adó szak minisztériumnak feladata ezen az egyes intézményeken jelentkező várt hajtásokaf még idejben az intézmény törzsétől kiküszöbölni.

Hegedüs keresk. miniszterünk mint jó kertész első feladatának tekinti, hogy a kereskedelmi életünk terén az iparszabadság örve alatt felburjánzott tisztességtelen verseny lehetőleg megakadályoztassék s fiatal kereskedelmünk életerős, bő termő gyümölcs fává fejlődjék.

A tisztességtelen versenyről szóló törvény előadói tervezete, mint illetékes helyről értesültünk már teljesen készen van s az indoklásával szeptember hónap folyamán szakértekezlet elé terjesztik.

A tervezet maga nem állván rendelkezésünkre azzal érdemileg nem foglalkozhatunk. Nem mellőzhetjük azonban az illetékes és az értekezleten résztvevő szakkörök, különösen a keresk. és iparkamarák figyel-

mét egy a kereskedői világban már régóta tapasztalt viszásságra felhívni, mely ezen törvény keretén belül első sorban igényelne sürgős orvoslást. Ez a házaló iparnak a mai viszonyoknak megfelelő megszorítása.

A házalást az 1852 évi szeptember 4-iki patens szabályozza, mely azóta min. rendeletekkel és törvényhozó intézményekkel már 10 ezer szóval tízszor módosított. Ezen módosítások dacára a házalási törvény a mai igényeknek már nem felel meg s a házallóknak a kereseti adó tekintetében engedett s ma már mivel sem indokolható kedvezmények, főleg a kereskedelmi utazók tul szaporodván általkifejlődött közvetlen kereskedés folytán anyagilag mélyen sujtott vidéki kereskedőink rovására nyujtatnak.

A házalási törvény mai formájában eredeti intentiójának sem felel meg. A szegényebb különösen felső magyarországi szegényebb lakosainak új kereset forrást nyujtani azáltal, hogy háziiparban készült áruinkat házról-házra, vásárról-vásárra hordva valószínű házaló kereskedést üznek. Ez a törvény intentiója. És mit látunk tényleg?

Négy ló által vont szekerekkel cseh, morva és szilézia gyárakból kikerült s ezeket erő áruraktárral árasztják el a vidéki városokat a mi igen tisztelt gyorsos tót néven ismert polgártársaink, s a házalási törvény által nyujtott kedvezmények folytán a nagy III. oszt kereseti adóval sujtott vidéki kereskedőinknek oly aránytalan eszközökkel csinálnak konkurentiát, hogy ezen egyenlőtlen verseny eredménye nem más mint vidéki kis kereskedőinknek teljes tönkre jutása.

Más eredmény nem is képzelhető, ha elgondoljuk, hogy egy ilyen négy lovas házaló legalább háromszor annyi portékát ad el, mint egy közepes vidéki kereskedő, hogy boltbért nem fizet s összes évi adója pedig mentséges 15 frt a vidéki kereskedő pedig kevesebb árú forgalomba hozatala mellett tetemes költségeket és 10% kereseti adót kénytelen fizetni.

Ezen állapotokat sürgősen meg kell változtatni megköveteli adózó vidéki kereskedőink imminens érdeke mondhatni lét feltétele!

A bajon nem lehet másként segíteni, mint a hozandó új törvény kezdetében a házalási törvényt radikális revízió alá

TÁROZA.

A sir felett.*)

Könnyek árja öntse bár el,
Milljók lábnyomát;
Nincs ki többé visszaadjon
Nékünk szent Anyánk.

Nincs elég szív tolmácsolni,
Fájó érzetünk;
S nincs elég köny megsiratni
Gyászos végzetünk.

Glóriában, fényben álltál,
Nemzedet felett,
Mely a vészek viharánál,
Rád tekinthetett.

S biztatón mosolyogtál,
Mindég le reá;
Valahányszor a csüggedés
Lelkét elfogá.

S felemelted őt magadhoz,
Órangyal gyanánt,
Ki tebenned fájdalomhoz
Meltó fényt talált.

S vigasztalva kötözgetted
Fájdalmas sebét,
Melyhez áldott jó szivednek
Atdad érzetét.

Óh! de jött egy sötétfény, kit
Poklok szültenek,
Kit tollunk megirigyelvén
Hő szerelmedet;

Feltört orvul, bösz haraggal,
Átkos hydraként;
Szennyes szívvvel, orv gyilokkal
Hitünk tépte szét.

Angyalától fosztá meg, e
Rém a nemzetet.
Mely a poklok fegyverével
Felfegyverkezett.

És az alvilág üreből
Feltört, s átkozott
Gyűlölettel telt szívében
Pusztulást hozott.

Óh mi borszasztó valóság!;
Lelkünk megre meg,
Hogy a jóknak, e legjobbját
Mint ölhetette meg?

Vesta lángja lobbanása
Belesáppadott;
És a Muzsák fénypalástja
Gyászra változott.

Ne bánts e nőt, a magyarnak
Védő Angyalát
Hah! kit szültek fenevadak
Népek átka rád.

S Brutust látta Caesár előtt,
Clio felkiált:
„Óh! átkozott, ne bánts e nőt
Clio átka rád.

Átkozzon meg a pokol, . . . és
Undorodjon el
— Kit a bűnben felülmúltál —
Töled Lucifer.

És a vértől, — mely párolog
Szennyes markodon —
Iszonyodj el átkozott, mint
Kain egykoron . . .”

. . . Oh! a lélek, meggyötörve
Némán rád, s figyel,
Nem-e Belzebubnak népe
Tépte lánczát el;

S nem-e jönnek legyilkolni
Mind . . . ki jó s nemes? . . .
Kik felett a bűn fog ülni
Véritéletet! . . .

Könnyek árja öntse bár el,
Milljók lábnyomát
Nincs hatalom, mely minékünk
Többé vissza ad! . . .

— Ki az idők végtelenjét
Méred percz gyanánt;
Oh! nagy Isten! küldj szívünkre
Szent vigasztalást! Kautz Károly.

*) Erzsébet királyné halála évfordulójának emlékére.

véve aziránt intézkedni, hogy házalási engedélyeket csakis oly egyének kaphassanak, a kik a házalást vagy gyalogszerrel vagy legfeljebb egy lovas kétkerekű kocsin kívánják folytatni.

Ezzel aztán megszűnnék azon anomália, hogy a törvénybeli, s a legszegényebb lakosokra való tekintetből nyújtott kedvezmények egyes nagy vállalkozó gyolcsos tótok kezében vidéki kereskedőink anyagi romlását előidézik.

Dr. Baumgärtner József.

A bor adója. *)

A legutóbbi évtizedek magyar törvényhozásának legrettenetesebb szülője a boritaladó.

Három szempontból rossz alkotás ez:

1. mert tulmagas,
2. mert nem egyenlő,
3. mert behajtási módja középkori.

* * *

A boritaladó a kis községekben hektoliterenkint 4 frt 35 kr., és emelkedve 5 frt 69 kr., 6 frt 35 kr-ra, Budapesten eléri maximumát, a 6 frt 46 krt, amely összeghez a városok még tekintélyes pótdadót is csaphatnak.

Ha mi ezzel az adóval egy virágzó termelési ágat készakarva agyon akarnánk ütni, termékeinek fogyasztásában a lakosságot meg akarnánk mesterségesen akadályozni, erre a boritaladó ily magas kulcsánál különbséget nem találhatnánk.

Ez az óriási adó első sorban káros a közfogyasztásra. A népesség legszegényebb részét, amelynek egészsége és munkaereje főtartására első sorban volna szüksége bizonyos mennyiségű, tiszta természetes borfogyasztásra, egyszerűen kizárja a bor élvezetéből, azt csak a vagyonosabb osztályoknak tevén lehetővé. Már szociális szempontból is, a munkásosztály érdekében is lényegesen le volna szállítandó a boritaladó, mert ezekkel az osztályokkal szemben annak mai magassága nem egyébb, mint mesterséges terjesztése a pálinkáivásnak.

Az egész adó nem hoz annyi jövedelmet az államnak, amely ezzel az egy szemponttal fölér.

Az adókulcs magassága korlátozván a bor-

*) Baross Károly, földbirtokos, a „Rorászi Lapok” szerkesztője. „Szőlőművelés Politikája” — című művéből, a szerző.

Az udvariasságról.

Vidéki történet.

Mottó; Régi dal, régi dal,
Régi dicsőségről.

Uraim! különösen Önök fiatal uraim, nem is sejtik Önök mi az a tulajdonképeni udvariasság.

Önök, kik öltözetükben oly igen szeretik a zöldet, kiknek zöld a reményük, zöld a kedélyük, szóval tetőtől talpig zöldek.

Önök, kik a legszebb hölgyet megmagazzák a „sikk” kedvéért, s szintén a sikk kedvéért igen bátran sikamlók a nyelvük a hol félni nem kell; míg egy ujságíró fejéhez — a kiről tudják, hogy komoly párbajokat is szokott vívni — csak úgy repítik az ÖN, a KEGYED szót az Úristennek nagyobb dicsőségére, meg a maguk bőrük biztosítására, nehogy „k o n f l i k t u s b a” keveredjenek; mert hát esiklandós az a kard: különösen Önök figyeljenek az alább olvasható igaz kis történetre!

A vidéken járván egy kis városba érkeztem, amelyben legközelebbi rokonaim laknak, s elhatároztam, hogy meglátogatom őket.

A mint leszálok a vonatról, szemembe tűnik két fiatal ember, kiket ez időtől fogva figyelemmel kísérek. Ifjaink karonfogva sietnek az indóház előtt álló bérkocsik felé, melyek egyikébe belevetik magukat . . . és kocsis hajts! . . .

Azaz pardon, épen nem hajtattak el, mivel eme kis városkában csak két fiakkal lévén, ezek omnibusz szolgálatot teljesítenek; az összes érkezőket bevárva, s ázókat, ha sokan vannak jól egymáshoz préselvé, kezdődik meg a befelé való vándorlás csigalépésben. S e módban van bizonyos ésszerűség, mint később a falu fejtől, bíró uramtól hallottam; mivel a kocsisok sokan nem lévén, s az előbb indulót a később jövő előzni sohasem akarván, s nem is tudván, a lovaknak, előkelő

fogyasztást, az állam által más oldalról erősen támogatott bortermelést is érzékenyen károsítja.

Ma az ujjbor ára homokvidékeinken 13—16 forint, hegyvidékeinken 15—20 forint. Nagyvárosi ember ezt a bort már csak 6—7 forinttal drágábban élvezheti, eltekintve a közvetítés egyéb drágító hatásától.

Mire az a 14 frtos homoki bor bejön Budapestre, az ára 21 frt, mire a koresmában kimérik, 30—35 frt.

Micsoda különbséget okoz ez az árdifferencia a fogyasztás mennyiségében és milyen csábító alkalmat nyújt a borhamisításokra.

A nagyvárosok magas boritaladóját úgy tekinthetjük, mint a borhamisításokra való csábítások leghatalmasabb eszközét.

* * *

A boritaladó úgy a fogyasztásra, mint a termelőre nézve, egyenlőtlenége folytán igazságtalan is.

Hogy jut ahhoz a termelő, még inkább a fogyasztó, hogy ép a legnagyobb fogyasztási gőcpontokban 50%-al magasabb adót fizessen.

Mert egyenlő a sör, meg a pálinka adója mindenütt és miért nem egyenlő a bor adója,

Rövid reá a felelet.

A sörgyárosok és a szeszgyárosok ebben a kérdésben már kormányokat buktattak volna, csak a termelőközönség az tűr el mindent, az görnyed le szó és tiltakozás nélkül a vállára rakott súlyok alatt.

Ne töltsd tovább. Keljenek fel a községek, városok, törvényhatóságok, mozduljanak meg a gazdasági egyesületek a boritaladó kérdésében és követeljék annak nagymérvű leszállítását.

Lesz azonban itt még más követelni valónk is!

* * *

Nem hiszem, hogy egy magát műveltnek tartó államban, egy ily fontos adónemet oly barbár módon hajtának be, mint Magyarországon a boritaladót.

Mintha csak a középkorban volnánk, amikor az adókat az izmaeliták és kereskedők vették bérbe.

A boritaladó is bérbe vehető.

A biztosítási és behajtási eljárás pedig oly rideg, kapzsi finánc szempontból van megcsinálva, mintha egy ellenséges területre kirótt hadisarc beszédéről volna szó.

Kipuhatólják a pénzügyőrök a fogyasztást. Ezen puhatólás alapján vetik ki az adót a községre. Először a községgel egyezkednek, ha ez nem sikerül az adóköteles felekkel.

Ha ez sem megy: árverést tartanak és bérbeadják az adószedést, ha így sem érnek célzt:

kubikos rokonaik módjára egymás után rang szerinti sorrendben való méltóságjeljes lépkedése miatt; mi által az összeütközés, a tengely hirtelen roppanása, s így az utasok életének veszélyeztetése a lehető legkisebb kockázatnak van kitéve. Persze el kell tekintenünk a járművek régibb használata miatti túlságos borda gyengeség, vagy a lovak kidölése folytán származható „vis major”-tól.

Tehát két ifjunk türelmetlenül ugyan, de mégis büszkén és elegánsan várta az indulás percét, persze a hátsó kényelmes üléseket tartván elfoglalva.

A gyalog szerrel a városkába igyekvő pasások már jól előre jártak, de a fiakkerosok biztos sejtése még várta az uriabb érzelmű utasokat. Azaz az én fiakkerom mehetett volna, mert mi már közelebb sajtoltunk; hanem az indulásban a másik lévén soros, így kocsisunk, ha lovával egy véleményen akart maradni, várni volt kénytelen.

De hallga! Kocsisaink érzéke nem esalt. Im egy elkésett utas tart a várakozó fiakkerek felé. Magas, őszbe csavarodott, úrias jelenség. Alakján előmlik a büszke úri öntudattal párosult szerénység. Kocsisunk felé vetvén tekintetét, helyes érzéssel azonnal felfogá, hogy az mégtelt, s a másiknak irányzá lépteit. Boesánatot kérvén a bennűő fiesuraktól — mi kegygyel megadatott — a szemközti keskeny ülésen leereszkedik.

Megindultunk. Ekkor a következő párbeszédet hallom, mint az elől haladó bárkáról tisztán áhangzék:

„Uraságok nemde jogászok, ha szabad kérdenem?” Ugy, ugy bácsikám mond az egyik ifjonez míg a másik büszkén hivatkozék hosszú praedikátumos nevére. Az öreg arcán futó mosoly vonult át. (Tisztelt olvasóim nem veszik rossz néven,

reátalják a községre az adót. — Ez az eljárás a legnagyobb visszaéléseknek a szülője.

A koresmárosok, kimérésekkel bíró szatócsok stb. eminens érdeke, hogy az italdóbeszedés joga az övék legyen.

Ezért nem irtóznak bizonyos áldozatoktól sem.

Ezernyi példa van arra, hogy félrevezették a kipuhatólást, csak azért, hogy több fogyasztás legyen kimutatva és a község ne egyezhessen a régi alacsonyabb alapon.

A községek megijednek a magasabb kulcsból, lemondanak az adókezeléséről és jön a vállalkozók busás aratása.

Ezek a vállalkozók vagy a létező italmérők, vagy új elemek, akik azért veszik bérbe az italdót, mert a helytelen miniszteri rendelet, hivatalból jogot ad az adóbérlőnek italmérést nyitni még akkor is, ha a létszám a községben be van töltve.

Már csak azért is felferik az adót, hogy új koresmákat nyithassanak.

De meg a törvény a zsarolásra és zaklatásra oly hatalmat ad az adószedésre jogosultnak, hogy az bátran felüligerhet a községeken 50—60%-ot.

Az adószedésre jogosult:

1. bármikor szemlét tarthat bárki pinczéjében, követelhet a vizsgálathoz segédmunkást stb.;
2. gyanu alapján zár alá veheti bárkinek készletét és ez a zár a hatósági zár jellegével bír;
3. hat órával előbb jelentést követelhet minden a pinczékben történő be- és kiszállításról;
4. a szemleívet és egyéb nyilvántartásokat bármikor vizsgálhatja;
5. a büntetéspénzek az övék és azokkal jutalmazhatják kémeiket.

Rendesen sem a társadalmi n ü eltség kellő fokán nem álló, többnyire erkölcsileg sem kellőleg kvalifikált emberek kezében, ez oly hatalom, oly fegyver a közönséggel szemben, amit igazán csodálom, hogy maig túrtünk Magyarországon.

Az adóbérlőknek ezen hallatlan jogaik, okozák azt, hogy évről-évre, még ravasz utakon is a községekre licitálják az adót.

Inkább többet fizetnek az államnak, csak a hatalom kezükben legyen, mert ezzel a hatalommal zsarolhatják a közönséget.

Jogukban van ugyanis a fogyasztókkal puszálékban kiegyezni.

Tudunk eseteket, ahol 2—3—4-szeres összegű átalányokat fizetnek az egyesek, csak hogy az adószedésre jogosult zaklatásaiktól megszabaduljanak.

Messze vezetne azoknak az erőszakosságoknak, azoknak a visszaéléseknek minden fajtájára reámutatni, amit „az adószedésre jogosultak”, kapcsolatban az italméréssel bírt előjogaikkal a fogyasztó és termelőközönséggel szemben elkövetnek.

hogy még ezt is láttam a hátul haladó kocsiokról, de a szél elkapta a port.)

„S ha szabad terhelnem Önöket még egy kérdéssel, tanultak a régi görög erkölcsökről, hogyan viselkedett Spárta ifjusága az ősz fűrtökkel szemben Marathon mezején?”

Bácsi, most az indus erkölcsöket olvasgatjuk, a hol nem engedik őszbe csavarodni a fűrtöket, s e tekintetben igen jó szolgálatot tesz a „Thomahaok” hallott-e róla bácsi!?

Az öreg e vaskos gorombaságra is csendes mosolygott, s szólt „Uraim! ha nem untatom Önöket, elmondok életem egy különös eseményét . . . ha meghallgatják? . . .

Óh! óh! kérjük!??

Mint fiatal ember egyik balatoni fürdőben időztem. Egy alkalommal esolnakázní mentünk 3 barátom, ezek egyikének rokona kövér öreg úr és én. Szép, napos nyári délután volt, egyetlen szellőcske sem fodrozta a magyar tenger vizét. Mélyen behatoltunk a Balatonba. Alig távoztunk azonban mintegy fél óra járásnyira a parttól, hol gondolatokba merülve, hallgatagon bámulok a hullámszin mélységes áttetsző rejtelmét, midőn hirtelen, mintegy láthatlan korbács ütésre felzudulnak az előbb még lágyan ringó habok, s oly bős erővel dobálták esolnakunkat, hogy minden pillanatban az elmerülés veszélyétől tarthatunk. Halálfelelemtől gyötörve hanykódtunk a hullámsir fölött, hallani véltük a halálmadár távoli kiáltását, mely közeli végünket jelzé. Az orkán harsány kacaját üvöltött kinjaink fohászába. A habok a gonosz lelkek ördögi tanácsát lejtve sodorták a halál Dalidója felé . . . Ekkor egyik barátom, a közel járó örület eszméjétől megkapatva, átkarolja felé háttal ülő öreg nagybátját, hogy hajónk terhét könnyítendő őt a vízbe dobja. Az öreg ur rémült

Azt hiszem minden, csak kissé hozzáértő ember is helyesli azt a felfogásomat, hogy a boritaladó mai beszédese szegényfolt a műveltnék tartott Magyarországon és nagy kár a bortermelőkre.

Termelőközönség, kövessünk el mindent arra, hogy a boritaladó kezelése a művelt századhoz méltó alapokra helyeztessék.

Mielőtt elválnék a boritaladó kérdéséről, az 1899: VI. t.-cz. azon rendelkezéséről kell megemlékezni, mely a 3. §. szerint lehetővé teszi, hogy egyes községek és városok a boritaladót és a fogyasztási adót a saját javukra 20%, illetve 25%-al felemelhessék.

Ez olyan mézes fonal a városoknak a regálék, a cukor- és söradónál bekövetkezett veszteségeikért.

Az igaz, öngyilkosságot követnek el azok a városok és községek, amelyek községi bevételeiket a fogyasztási adók ilyenemű emelésével fokozzák, de úgy látszik sokan fognak vele élni és a belügyi és a pénzügyminiszterek egymásután adják meg az engedélyt a boritaladó illetén felemelésére. Felemelik a boritaladót pl. Egerben is.

Az egeriek közül sokan megfellebezték a városi közgyűlésnek a boritaladó felemeléséről szóló határozatát, — a magyar szőlőtermelés bajainak főokául a boritaladó horribilis magasságát hozva fel.

Nem hiszem, hogy a fellebezésnek meglegyen a kívánt sikere, hiszen maga a törvény jogosítja fel a közgyűlés többségét az adóemelésre.

Egerben ha felemelik az adót minden hl. bor után fizetni kell 7 frt 62 krt.

Könnyen megeshetik, hogy egy pár év múlva a bor ára kisebb lesz, mint az utána fizetendő adó.

A cukornak és a sörnek adóját nem emelhetik fel a városok. Miért csak a borét?

Ennek más oka nincs, minthogy itt is sikerült a nagyipari érdeket a termelési érdek fölé helyezni.

A sörnél csak Budapest kivétel.

Itt azonban az a furcsa helyzet állott elő, hogy a város kiveti ugyan a fogyasztási adót a behozott sör mennyiségekre, de azt nem a felek fizetik, hanem az állampénztárból utalja ki a pénzügyminiszter.

Vagyis Budapesten mindenki, aki sört iszik, állami szubvencziót kap, aki bort iszik, annak még külön városi adót kell fizetni a boráért.

kiáltására odafigyelő barátainak mintegy helyeslő szóttan hámulatát látva emez, igyekezett a csolnakba görcsösen fogódzó öreg kezét lefeszíteni. Nincs irgalom . . . Ezt látva én, a halál révében is felül kerekedett bennem a nemesebbézés, előrántva revolveremet céloztam. A halál kacagatott, mert előbb arat mint gondolta . . . egy lochanás s golyóm süvöltve csapódott a haragvó hullámok közé. A nyomorult biztosabban érezte magát a tenger fojtó karjai közt, mint az elszánt határozatról iszonyatos tekintetem előtt. Jó úszó volt. Még láttuk néhányszor föl-alá bukni, egyik evezőket kezében tartva, mit beugráskor nyomorult életét könnyebben mentendő magával ragadott . .

Mi pedig megmenekültünk. Sokáig hanyatlunk ugyan, míg végre partra vetett a vad elem, hol az öreg ur még meg is siratta szánalomra érdemtelen rokonát.

Mire az elbeszélés véget ért a bérkocsi is beért a városházáig, mely egy stáció; hol is az öreg úr ajánlván magát — miközben egy névjegyet, mintegy véletlenül az ülésre ejtett — s kezét tárczájára nyugtatván tovább ballagott.

Ifjaink szegyenkezve és bámulva olvasták a névjegyet, melyen ez állt megmásithatatlannul: Balatonfüredy és Keszthelyi báró Wenyigéssy Arnold, fölül gyönyörű ezimer: heroszi alak rántja le az áldozatra szánt kosnak bőrét a lobogó tüzfény mellett.

Ifjaink gyorsan lefizetvén 15 vasaikat, még gyorsabban tűntek el a távol ködében, a névjegyet pedig a földre dobták s így került az én kezembe.

A fiakkeros meg tovább léptetvén, szomoruan dúdolja „Nincs a kerek földön vesztes csak én. Nincsen árva mint árva két gebém“.

Hiszen szegényt a reménybeli 9 hatosok helyett csak 90 fillért kapott.

Ebből megérthetjük a báró ur miért nem fejezte be egészen meséjét, s miért tette szíve helyén tárczájára kezét.

Reb.

No termelő urak, így támogatja a mi érdekeinket a magyar állam a pénzügyminiszter révén a bal kezével akkor, amikor a jobb kezével Darányi miniszter mindent áldoz, hogy föllendítse a szőlőtermelést.

Pedig ezt az új rendet az 1899.-ik évi törvényhozás hozta be, amelyről az a közhit, hogy volt már érzéke az . . . agrár érdekek iránt.

Színház.

A toloncz.

Nepszínmű 3 felv. Irta Tóth Ede. Előadott az abonyi színházban Szeptember hó 2-án az iparos ifjuság által.

Az iparos ifjuság önképzőegylete annak fel-tüntetésére, hogy valóban megéri missióját, azaz hogy feladatának teljes tudatában van, helyesen járt el, midőn egy szindarab előadásával lépett a nyilvánosság elé; s alig választhatott volna jobb és tanulságosabb művet, mint éppen a magyar színirodalom sikerültebb darabjai közé tartozó „A toloncz“ című népszínművet, melyben a sok tanulságos részletek mellett a nőibecsület, tiszta szerelem, a hűség, az anyai és gyermeki szeretet, a rágalom erkölestipró szemérmellen hatása van megtestesítve. Ezen komoly tartalom mellett találunk benne nem egy oly jelenetet, melyek egyszerű erők által előadva is derűtséget képesek a hallgatóságban előidézni. Derűre, boru — borura, derű, tehát a komoly és humoros részek változatos tarkaságban csoportosulnak egymás köré, mely művészi elrendezés folytán elejétől végig a közönséget az érdeklődés magaslatán képes tartani. E darabban megtestesített erények és hibák nem ujak, de nem is régiek olyan mindennapiak, éppen azért bár „A toloncz“ nem tartozik már az újabb színtermékek közé, mindennapiságánál fogva s mert azóta sem változtak a társadalmi hibák az újdonság, illetve az időlegesség ingerével bír, elavulni nem fog soha.

Vegyük csak elő Kontráné pattogós nyelvű asszonyát és Angyal Liska jámbor cselédleány körül végbement főeseményt.

Tisztességtelen cselédleány volt a múltban, jelenben is találunk nem egyet, a jövőben is lesz akárhány, de azért nem következik, hogy valamennyi tisztességtelen. A minden tekintetben való általánosítás nagyon kényes dolog, azzal tehát csinnyan kell bánnunk, mert az általánosító erkölcsbiráskodással többet lehet ártani, mint javítani; szelidebb, humanusabb elbánással hamarabb és állandóbban lehet biztosítani a megtérést. Nem így tesz az intrikus Kontráné; ő cselédjéről, kibe Miklós fia szerelmes, azt hiszi sőt csipőre tett kézzel megbotrántoztatól erősen hangoztatja is, hogy nemtelen fajzat csupán azért, mert cseléd. Alaptalan gyanúsításával, rágalmozásával megmetyeljezi a szegény ártatlan cselédleány lelkét; földönfutóvá, szerencsétlenné teszi, akit, miután a rablás vádjával is illetnek, eviselhetlen szegényére ki tolonczolnak a városból. Így lesz a szegény Angyal Liskából megbélyegzett toloncz.

Átszenvedti a börtön borzalmait, majd az elzüllés posványának szélére jut, a koresma mámorító levegőjében keres gyógyírt összekuszált lelkére; a csirkefogó Mrawcsákkal dorbézol, már-már eldobni készül magától a meghurczolt ártatlanságot de ezt mégsem teszi, hanem a mérgehez nyul, hogy ha már nem is természetes halállal, de legalább szenlötelenül váljon meg attól az élettől, mit a rágalom annyira megkeserített. Még ha el is bukott volna az a szegény teremtés, jó szóval, szelid megfédéssel igaz utra lehetett volna téríteni; de a gonosz nyelv és indulat a kipellengésrése botrányával míg széles körben hinti maga körül a konkolyt, addig az a vipera méregbe mártott rágalmozó nyelv halált hozósebet vág az ártatlanságon s erőszakkal tisztességtelenül deklarálja csak azért, hogy a drágalátos Miklós fiát szerelmétől elválassza.

Ki tudná megmondani, hány Kontráné pletyka, rágalmozó nyelve okoz száz és száz esetben kipótolhaltan kárt egyesekben és a társadalom erkölcsi érzületén? Én tudnám miként kellene az ilyen Kontráné-féle nyelvekkel elbánni, most azonban nem fogok hozzá, mert drága volna az időért s mert a szereplőkről is akarok egyet-mást elmondani.

A czimszerepben (toloncz:) Angyal Liskát, Varga Ilonka játszotta. Teljesen átértette a becsületében meghurczolt ártatlan leány szenvedését. Szerepét igen jól tudta, a színpadon könnyen mozog, rokonszenves alak.

Miklós mészáros mestert, Halmi Ferencz adta. Férfias magatartást tanusított; hő szerelmét még

a szülői megvetés és kitagadás sem rendítette meg. Méltó partnere volt a fő szereplő Liskának. A drámai hangulatba életet és humort kölcsönzött Mrawcsák Johán öregvándorló legény szerepében Halmi Károly élénk muzdulataival, majdnem utánozhatlan kiejtésével és hangos derűtséget keltő esinytevéseivel. Gyakorlott színészek közt is megütné a mértéket.

Varga Juliska, Ördög Sára megtébolyodott vén koldus asszony lelki állapotába jól bele találta magát. Szerepe nehéz volt, de azért szép igyokozattal oldotta meg feladatát.

Kontra Fridolin szerepét Molnár György adta és pedig budapesti nyárspolgárius modorban. Játékával beilleszkedett a jobb és nagyobb szerepekre is alkalmas egyének sorába. A színpadon otthonosan érezte magát.

Krizsa, Kontra felesége, pergő nyelvű asszony szerepét Kapala Teruska jó alakítással adta. Igyekezett a papucs kormány érvényesítő hajlamot és a rágalom erőszakosságát kidomborítani. A jobb játékosok közé tartozik. Molnár György jó koresmáros alak volt, nem különben Tóth György ügyesen adta a falusi szájhóst, a Mrawcsák előtt is meghátráló henezgő ficsurt, a ki minden bátorsága mellett a lányoktól nyert védelmet. Hangja tapsot aratott. A többi személyek is a legjobb akarattal törekedtek az előadás sikerét előmozdítani. Tantossy József, Laczkó Kálmán rendezők, Kováts Béla karmester e nehéz darab betanításáért elismerést érdemelnek.

Valóban sajnálni lehet, hogy az ifjuság szorgalmát, tudását, nemes szándékát nem tetőzte be az anyagi siker, amit pedig az iparos ifjuság önképző egylete, tekintve a kulturális célját és egy kezdő egyletnek törekvését — a társadalom részéről joggal elvart. A közönség résztvéltensége miatt a cél teljesen elérhetetlennek bizonyult, mert kétszeri előadás után származott anyagi veszteség sokáig emlékezetébe fog maradni az ifjuságnak, amely desperált állapot egy időre visszafogja tartani őket a közönséget kellemesen és művelve szórakoztató színelőadások rendezésétől.

Az erkölcsi siker teljes volt, tapsokban csokrokban is bővelkedtek, mert azokat méltán ki is érdemelték. Meglehetnek elégedve ifjaink magukkal, nem lehet azonban megelégedve a közönséggel; de a közönség sem lehet megelégedve önmagával, mivel nem méltányolta saját gyermekeinek fáradozását, törekvéseit; ezt pedig észre venni s az előmenetelre az ösztönt fokozni a közönségnek tartozó kötelessége. Talán nem?

Veverán.

MI UJSÁG?

— **Requiem.** Felejthetlen jó királynénk, Erzsébetért, tragikus halálának második évfordulóján, holnap délelőtt 8 órakor lesz a requiem annak a 100 frtos alapítványnak s kamataiból, melyet Abonyváros képviselő testülete tett örökidőkre, s mely requiemre a várostanácsának — az erre vonatkozó közgyűlési határozat értelmében — mindég gyászöltözékben kell megjelenniök. Ez alkalommal fölemeljük, hogy ugyanakkor midőn az alapítvány elhatározott, ellett határozva az is, hogy boldog emlékezetű királynénk arczéje a tanács terem számára beszereztesse, a mi megmost sincs meg, a mi pedig öreghiha már csak abból a szempontból is, hogy a közgyűlés határozata nem lett végrehajtvá két év alatt sem.

— **A főispán jubileuma.** Beniczky Ferencz főispánunk tíz éves főispáni jubileumának megünneplésére készül egész megyénk közönsége, melyre már megyszerte készülődnek. Az ünnepély novemberben lesz, melynek rendezésére a vármegye több tisztviselőiből egy külön intéző bizottság alakult. A jubileum alkalmával Kecskemét városa díszpolgárává választja meg a főispánt.

— **Új gazdasági tanító.** Várady János r. kath. tanító elvégezvén a gazdasági ismétlő iskolai tanfolyamot, a vizsgát szépsikerrel tette le, melyről az oklevelét is magával hozta. Melegen üdvözljük őt az új szaktéren.

— **Kinevezés.** Laczkovics Béla rékas községi jegyző budapesti közigazgatási tanfolyam előadójává neveztetett ki, egy évi idő tartamra.

— **Új tanítónő Fékason.** Laczkovics Aranka, — Laczkovics Béla rékasi jegyző leánya, — rékasi tanítónőnek lett megválasztva.

— **Frankenberg szerencsétlensége.** Huszár századunk szeretetreméltó s általánosán tisztelt kapitányát, Frankenberg Herman századost súlyos baleset érte. F. hó 7-én délelőtt

vadászni ment, honnét átlőtt tenyérrel hozta haza Goldschmidt Lipót kocsija. Szombathy János házi gazdájának következőleg beszélt el — nagy kinok között — az esetet: Egy fa mellé húzódtam — úgy mond — s onnét egy nyulat löttem le, — alig hogy ezt lelöttem, egy másik nyul is ugrott föl a meglött nyul közelében, melyre hirtelen rá fogtam a puskát feltérde ereszkedve, miközben egy fa gyökerben megboltottam és a fegyverem elsült s bal kezemen roppant fájdalmat éreztem, többre nem emlékszem! Valószínűleg esés közben czélzásra készen tartó balkeze a puska csövön végig esusztott s abban a pillanatban sült el a fegyver, midőn tenyere a puska cső végére ért. A szerencsétlen kapitányt úgy találták meg alétlan a fa tövében, kocsira emelték és dr. Halmi községi orvoshoz szállították, a ki az első gondos orvosi kezelésben részesítette. Onnét lakására hajtattott, hol Szombathy házi gazdájának nagy szenvedések között panasolta el baját. Majd a kaszárnyába ment, hol Reinle század parancsnok távolléte folytán kiadta rendelkezéseit s aztán karját egy nagy abroszba felkötve fiakkerre ült és Budapestre utazott gyógykezelése végett. Őszintén sajnáljuk a rokonszenves katona tisztet s kívánjuk mielőbbi szerencsés felgyógyulását s körünkbe mielőbb leendő vissza érkezését.

— **Télimulatság nyár végén.** A „disznó“ kifejezés nem valami diszes fogalom, különösen ha jellemzésnél alkalmazzák; megnemesül azonban a „tor“ szóhoz illesztésével ugyanannyira, hogy gurmánok a „disznótor“ hallatára nagyokat nyelnek s tágra nyílt szemekkel, mohó vágygyal kérdik: hol van . . . ? Akik most kérdik, fájdalom, már elkéstek: nem vehetnek részt abban a kedélyes s ez időszert privilegizált legelső disznótorban, mely Hegedüs Vilmos abonyi tanójában f. hó 5-én rendeztetett, ahol számra nézve is jelentékeny közönség gyűlt össze az izletes hurkaságok bekebelezésére, mi mellé gyászindulól az első zenekar válogatott nótái szolgáltak. Toaszt mondatott legalább is 101. Hogy a kedélyesség mily fokban nyilvánult, annak elbírálására legilletékesebb a „Tisza-Vidék“ (Szolnok) felelős szerkesztőjének tapasztalata, aki az abonyiak hamisítatlan jó kedvéről elragadtatással szólt.

— A disznótor, — mondják sokan, — nem valami nagy esemény, de ha nyár végén történik még is csak valami, legalább is újdonság. Funerátor. — **Rozi te!** Egedi Pál fakó lovát hívják Rozinak, a napokban vezette kötőféken a szeleuton, össze találkozáván Vida József gazdálkodó szomszédjával s beszélgetésbe eredtek, miközben Egedi ezen szavakkal: „Rozi te“ — úgy ütötte oldalba „Rozit“ — hogy a ló elütötte Vidát. E vastag tréfát zokon vette a jó szomszéd, szóra szó következett, minnek vége aztán — miután Vidának a fia is segítségre jött — csinos utcai verekedés lett, melyben Egedi húzta a rövidebbet. „Rozi“ — pedig kárörvendő pofával nézte a miatta történt revolucziót.

— **Betörés.** Dobozi József gazdálkodó tőszegi-uti lakására szerdán éjjel az ablakon át betörtök s onnét nagy mennyiségű ág és ruha nemű, valamint 28 frt készpénzt raboltak el. A tettest még nem sikerült kinyomozni. Hát biz egy kicsit korai dolgok ezek, mit várhatunk még a télre?

— **Új politikai napilap Kecskeméten.** A „Pestmegyei Hírlap“ a kecskeméti függetlenségi és 48-as párt politikai közlönye, a mely eddig hetenként egyszer jelent meg, ez évi október hó elsejétől mint napilap fog megjelenni. E lap hivatva lesz Kecskemét, Nagy-Körös, Czeglédi Fegyverháza, Halas, Abony, Monor, Dabas Duna, Vecse, Fülöpszállás, Dunapataj érdekeit támogatni és védni s azért minden városban és községben állandó tudósítója lesz. A lapért járó 22.000 korona biztosítékot (cautiót) a párt nagybíró elnöké Szapannos István földbirtokos tette le. A lap szerkesztésének élén Szapannos István pártelnök, főszerkesztő; Dr. Kovács Pál jogakadémiai igazgató, lapvezér; Eötvös Nagy Imre felelős szerkesztő; Kecskeméti Vilmos helyettes szerkesztő; Dr. Huszár Dezső, Dr. Lestár Albert, Dr. Rády Lajos és számos előkelő írók állanak. A lapnak saját nyomdája lesz, melynek vezetésével Ottinger Ede körösi nyomdász lett megbízva.

— **A monoriak és a katonák.** A monori asszonyok furesa példáját adták a magyar vendégszeretnek. Az ott átvonuló katonaság részére temérdek éretlen dinnyét árultak nemcsak a katonáktól ellepett utcákban, de csaknem minden háznál s ha a bakák alkudni mertek a silány érelen portékára, hol némely asszony oly éktelen szikizódásra fakadt, hogy bár mely huszár kaszár-

nyába beillett volna. Sok helyen pedig az asszonyok meztagsadták az agyoncsigázott katonáktól egy pohár friss vizet s e helyett a városban tájékozatlan bakáknak az ivókat hollétét magyarázták. Éppen egy Molinári bakával történt, hogy a háziasszonya, azon kijelentéssel, hogy a kut messze van, meztagsadt egy pohár vizet, mire a jó fiu megjegyezte, hogy-ugy látszik, a „csirkés ezrednek“ mellé „szülői vannak“.

— **Az Emke gyűjtők jövedelme.** Egy csinos grafikai táblázatot kaptunk, riktó vörös színnel ábrázolja az Emke gyűjtők fogyasztásának emelkedését hónapról-hónapra. Derek munkát végzett ez a kis gyűjtő, kiszorította a sok külföldi gyűjtőt és az Emke szép és hazafias céljaira 5160.35 koronát jövedelmezett. Ha megdölgük, hogy a jövedelem a közjó számára tulajdonképen senkinek sem került áldozatba és avval szaporítható, hogy mindenki az ő krajezájáért magyar gyűjtőt követel osztrák helyett, akkor bámulnunk kell, hogy még mindig annyian csupa közönyből a mindenféle osztrák gyűjtőt fogyasztják.

— **Irodalom.** Művészet címre változtatva át nevé a Magyar Művészet című félév óta fennálló havi folyóirat s e változással kéthetenként megjelenő művészeti lap lett. Ez újítással még hathatósabban kívánja szolgálni művészeti ügyeinket s az új formában az művészeti képes lap, melynek szerkesztője Cs. Szabó Kálmán, főmunkatársa Beniczkiné Bajza Lenke, igen gazdag tartalommal jelent meg. Közleményeket irtak: Szana Tamás, Vértessy Gyula, Lamphert Géza, Cs. Szabó Kálmán, Verset Dalmady Győző, Császár Imre, Beniczkiné folytatja Hanna című érdekes regényét s még folytatást találunk Wildenbruck Cypriánusából, melyet Hann Peppi ültetett át magyarra. Rendkívül sok és igen szép színes reprodukciót mutat be a Művészet, mely diszes kiállításával és gazdag tartalmával méltán megérdemli, hogy minden műveltséges család megtalálja ott legyen. Előfizetni a kiadóhivatalnál lehet: Budapest, VI., Vörösmarty utca 42. sz. Előfizetési árak: félévre 8 korona, negyedévre 4 korona; egy szám ára 80 fillér. Mutatványszámot szívesen küld a kiadóhivatal.

— **Párbaj.** Vastag gorombaságokat vadostak egymás fejéhez Lajosmizse község jegyzője Székely Lajos és községi orvosa balázsfalvi dr. Kiss István, még pedig hírlapnyiltterezés útján. A vége az lett, hogy mindketten felutaztak Budapestre, hol egy vivó teremben a múlt hó 31-én kardpárbajt vívtak. Háromszori heves össze csapás után Székely jegyző súlyosan megsebesült.

— **Egy új intézmény.** Darányi földmívelésügyi minster a gyümölcs kivitel előmozdítása szempontjából szakközeget küldött ki a csemege szőlő és alma kereskedelem összekötés létesítésére. A mi sikerült is, de egyesek képtelenek vasuti kocsik rakományokat határidőre szállítani; tehát gyümölcs értékesítő szövetkezeteket fognak felállítani, az első ilyen szövetkezet Nagy-körösön lesz. Ugyancsak Nagy-Körösön egy konzerv-gyár felállítása is tervezetik; egy másik konzerv gyár pedig most készül Kecskeméten, melynek felépítéséhez meg kívántatott egy millió téglának ezrért 12 frtban állapította meg Kecskemét város közgyűlése. Nem lesz érdektelen annak közlése sem, hogy a vallás és közoktatásügyi minster kecskeméti városának közművelődési czélokra 1000. koroná évi segélyt adományozott. Ugyancsak Kecskeméten, a vallás és közoktatásügyi minster elhatározásából, süket némák és vakok tanintézete állítatik föl, mely a folyó hó elsejével már meg is nyílt. Ha hozzá vesszük ezekhez még Szolnoknak is rohamos fejlődését, hát elgondolkozhatunk a mi elmaradottságunk fölött, ha meg sült galamb históriája fölött is, különösen azok akik hivatva vannak közéletünk anyagi érdekeinek istápolására. Segíts magadon, az Isten is — meg talán a kormány is megsegít, mert bizony ha magunktól nem tápázkodunk, előhaladásra nem igen számíthatunk.

— **Öngyilkosság.** Szolnokon Szép Mihály iparos múlt hó 30-án öngyilkossági szándékából felakasztotta magát és meghalt. Az nap délután a házból mindenkit elküldött a káposzta földre, ő maga pedig azalatt a függő lámpát leakasztotta, a szobát magára zárta, s a lámpa kampójára kötötte fel magát.

— **Tiszabafult.** Gärtner Mórész Borsód megye Palkanya községi illetőségű 18 éves kárpitós segéd Szolnokon fürdés közben a Tiszába fullt.

— **Festőakadémiát végzett,** ismert nevű festőművész, ki jelenleg Alpar vidékén az őszi tárlatra tanulmány felvételeket eszközöl mint-

hogyan kiváló portait festő is, kedvező alkalmat nyújt arra, hogy bár ki is név-, születés-, ünnepnap-, vagy egyéb ajándékol fénykép, vagy eredeti modell után művésziileg kidolgozott kréta rajzot, vagy olajfestményt készítsen. A képek előnyös feltételek mellett, a természetes és hű hasonlatért, valamint a művészi kivitelért szavatosságot vállalva készíttetnek el. Kréta rajz 6—8 frt olajfestmény pedig 40—50 frt. A megrendelésekre nézve bővebb felvilágosítást a „Tiszavidék“ kiadóhivatala nyújt Szolnokon.

— **A vadgesztenye értékesítéséről** igen érdekes adatokat olvasunk egy hazai előkelő gazdasági szaklapból. Azt mondja a cikk, hogy a székesfőváros erdőmestere a Budapest határában levő összes fasorok vadgesztenyéit vállalkozókkal gyűjteli s azt papára szállíttatja, a pápa ugódi hitbizományi uradalmak vadaskertjeibe. Ióco Budapest métermázsánsként 3 korona 60 fillér tiszta haszon mellett. A hitbizományi igazgatóság a gesztenyét a vadak táplálására használja, melyek azt szivesebben eszik, mint a burgonyát, a menyinyiben héja egy kis tannint bele pedig kevesebb vizet tartalmaz, mint a burgonya s így nem is fagy meg olyan könnyen, mint az utóbbi, úgy, hogy a vad a gesztenye élvezete folytán erősödik, a burgonyától pedig az esetben gyöngül, ha megfagy az, mert akkor hasmenést okoz.

— **Vásároljon** osztálysorsjegyet Lukács Vilmos bankházában Budapest V. Fürdőutca 10., egy egész 12 kor., egy fél 6 kor., egy negyed 3 kor., egy nyolcad 1 kor., 50 fill.

— **Kivándorlás Amerikába.** Félelmetesen szaporodó kivándorlás jeleit mutatják az Egyesült Államok bevándorló biztosainak jelentései. Ezek szerint ez év első negyedében Newyorkon át, mely mint tudjuk, a kivándorlók főkielöthelye, 84.073 európai ember utazott az újvilágba. Ennek a tömegnek több mint egy harmada osztrák, illetőleg magyar; Kivándorlóink száma a jelzett időben 29.945 volt, úgy hogy monarchiánk a többi európai államoktat ebben a tekintetben messze bevándorlóval. Oroszország 17.055-el. Német országból csak 2330 egyén vándorolt be, a mi még csak nem is egytizede annak a veszteségnek, a mit monarchiánk ezen a ezimen szenved.

100—300 frtig

Havonta megkereshető bármily foglalozásu egyének által biztosan és becsületesen, tőke és risikó nélkül hatóságilag engedélyezett állam papírok és sorsjegyek eladásával az ország minden helyiségében.

Ajánlatok „könnyű kereset“

Czimen **Singer Gyula hirdetési irodájába.** 2-6

Bpest IV. Sziv-utca 56 sz.

Törlesztéses kölcsönök

földbirtokokra I. helyre 5³/₄% évi anuitásra 45¹/₂ évre készpénzben az ingatlan ²/₃ értéke erejéig, — II. helyre 6% kamatra törlesztés nélkül.

Városi bérházakra az érték ¹/₃ erejéig törlesztéses kölcsönök csak I. helyre hason feltételek mellett engedélyeztetnek.

Felvilágosítással szolgál díjtalanul —9

Gerő Albert
Bpest, VII. Nefelejts-utca 8.